

Άρειος Πάγος: 528/1997, Τμήμα Β'
Πηγή: Δ.Ε.Ν 56/00, σελ. 501, Ε.Ε.Δ 57/98 σελ. 782

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος εμπίπτει και η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας μετά την εκδήλωση της νόσου στον εργαζόμενο, όπως και πριν υπό κανονικές συνθήκες, εάν αυτή ως πρόσφορη αιτία επέφερε επιδείνωση της υφισταμένης ασθενείας.- Και τούτο, διότι η εξακολούθηση της απασχόλησης του εργαζομένου, έστω και κανονικής, εν όψει της εξασθένησης των δυνάμεων του από τη νόσο, του είδους της παρεχομένης εργασίας και των λοιπών περιστάσεων, δημιουργεί συνθήκες, οι οποίες, παρ' όλο που πριν ήσαν κανονικές, προσλαμβάνουν μετά τον κλονισμό της καταστάσεως της υγείας του, το χαρακτήρα των ασυνήθιστων και εξαιρετικών, δηλ. του βίαιου συμβάντος.- Τ' ανωτέρω όμως προϋποθέτουν ότι ο εργοδότης τελεί εν γνώσει της ασθενείας του εργαζομένου η οποία δεν επιτρέπει τη συνέχιση της απασχόλησης του.- Επομένως, εάν ο εργοδότης δεν παραβιάσει την υποχρέωση προνοίας έναντι του εργαζομένου, τότε η προκληθείσα ή εκδηλωθείσα υπό συνήθεις δυσμενείς όρους και συνθήκες παροχής της εργασίας νόσος, δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα κατά την προεκτεθείσα έννοια.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/ 1915 αρθρ. 1, 2 και 3. Ν. 3816/ 1958 (ΚΙΝΔ) άρθρο 66.

Πρόεδρος: ο αντιπρόεδρος, κ. Νικ. Καβαλλιέρος
Εισηγητής: ο αρεοπαγίτης, κ. Αντ. Παπαθεοδώρου
Δικηγόροι: οι κ.κ. Στυλ. Πυλιώτης, Γεώργ. Λατσούδης

Με τον πρώτο λόγο της αιτήσεως διατείνονται οι αναιρεσείουσες ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη ορισμένους ισχυρισμούς και ειδικότερα: 1) την εκ μέρους του αποβιώσαντος συζύγου και πατέρα τους έκφραση προς τον α' μηχανικό, τον υποπλοίαρχο και τον πλοίαρχο του ανήκοντος στην πλοιοκτησία της πρώτης αναιρεσίβλητης πλοίου «Κ.» παραπόνων, διατυπωθέντων από τα τέλη Ιουλίου έως αρχές Αυγούστου 1992 και αφορώντων την υγεία του, 2) την παρά την εκδήλωση των ως άνω συμπτωμάτων της νόσου εξακολούθηση της απασχόλησεως του στο μηχανοστάσιο του πλοίου που συντελέσθηκε με προσφορά κανονικής και υπερωριακής εργασίας, προσλαμβάνοντας χαρακτήρα ασυνήθων και εξαιρετικών περιστάσεων εχουσών ως συνέπεια την επιδείνωση της καταστάσεως της υγείας του και την επίσπευση της επελεύσεως του θανάτου του, 3) την εκ μέρους του β' μηχανικού αποφυγή πίεσεως προς παροχήν εργασίας από το δικαιοπάροχο τους και τη χορήγηση σε αυτόν, ως βοηθού, ενός δοκίμου μηχανικού για τις βαρείες εργασίες, γεγονός που επιβεβαιώνει την υπό των προϊσταμένων του γνώση της κακής καταστάσεως της υγείας του, 4) την εκ μέρους του άγνοια της σοβαρότητας της νόσου και την υπό των προϊσταμένων του αυθαίρετη απόδοση της σοβαρής επιδεινώσεως της υγείας του σε φαρυγγίτιδα, 5) την επιδείνωση της υγείας του κατά τα τέλη Ιουλίου και αρχές Αυγούστου 1992, λόγω εμφανίσεως εντόνων συμπτωμάτων ατονίας, ζαλάδων, πνιγηρού βήχα, πόνου στην πλάτη και ασφυκτικών φαινομένων, γνωστοποιηθέντων στον α' μηχανικό και στον υποπλοίαρχο, 6) την εκ μέρους του τελευταίου μετά την εμφάνιση των ανωτέρω συμπτωμάτων χορήγηση σε αυτόν διαφόρων φαρμάκων και 7) την παράλειψη του πλοίαρχου και του υποπλοίαρχου να ζητήσουν ιατρικές συμβουλές και οδηγίες από ιατρό ή παράκτιο σταθμό και να αποστείλουν τον δικαιοπάροχο τους σε ιατρό προς εξέταση. Ψέγουν δε εντεύθεν το Εφετείο ότι υπέπεσε στην εκ του άρθρου 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ. πλημμέλεια λόγω μη λήψεως των ανωτέρω ισχυρισμών υπ' όψη, οι οποίοι ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης γιατί βεβαιώνουν την εμφάνιση των συμπτωμάτων της νόσου και την γνώση της από τον πλοίαρχο και υποπλοίαρχο του πλοίου κατά τη διάρκεια της εκ μέρους του δικαιοπαρόχου τους παροχής της εργασίας με κανονικές μεν στην αρχή συνθήκες, οι οποίες όμως στη συνέχεια, εν όψει της καταστάσεως της υγείας του, προσέλαβαν το χαρακτήρα ασυνήθων και εξαιρετικών συνθηκών, που επέσπευσαν το θάνατο του, γεγονός που συνιστά υπό τις ως άνω συνθήκες εργατικό ατύχημα. Με το περιεχόμενο όμως τούτο ο προαναφερόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, γιατί οι εκτιθέμενοι ως άνω ισχυρισμοί, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της αναιρεσιβαλλομένης

αποφάσεως (περί του οποίου γίνεται μνεία στην τρίτη αιτιολογία της παρούσης) απερρίφθησαν εκ του πράγματος ως αβάσιμοι.

Οι αναιρεσιδούσες ισχυρίζονται περαιτέρω με το δεύτερο λόγο της αιτήσεως ότι το Εφετείο δέχθηκε «άνευ τεκμηρίωσης δια αποδείξεως»: 1) την ανυπαρξία εντόνων ασφυκτικών φαινομένων, πόνων στο θώρακα, ατονίας και ζαλάδων ως συμπτωμάτων της ήδη από τον Αύγουστο του 1992 επιδεινούμενης υγείας του δικαιοπαρόχου τους, 2) την ικανότητα αυτού για προσφορά απρόσκοπτης εργασίας από του χρόνου της ναυτολογήσεώς του μέχρι την 23.10.1992, λόγω της μη διατυπώσεως εκ μέρους του παραπόνων για τα ως άνω ενοχλήματα προς το β' μηχανικό ή τον υποπλοίαρχο, και 3) την αιφνίδια, χωρίς οποιαδήποτε προειδοποίηση και προγενέστερη καταβολή των σωματικών του δυνάμεων, επιδείνωση της υγείας του κατά την 21.10.1992, συντελεσθείσα με την εμφάνιση, άνευ προτέρου συμπτώματος, ανυπόφορων πόνων στην πλάτη και ότι έτσι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο υπέπεσε στην εκ του άρθρου 559 αριθμ. 10 Κ.Πολ.Δ. πλημμέλεια. Όμως ο εκ της ανωτέρω διατάξεως λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, γιατί το δίκασαν κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (αρθρ. 664 έως 676 Κ.Πολ.Δ.) δικαστήριο κατέληξε, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, στην κρίση του για την ουσιαστική απόρριψη της ασκηθείσης υπό των αναιρεσιδουσών εφέσεως κατά της πρωτόδικης αποφάσεως, που απέρριψε επίσης κατ' ουσίαν την κύρια και τη συμπληρωματική αγωγές των, με τις οποίες επιδιώκετο η καταγήφιση των εις ολόκληρον ευθυνόμενων αναιρεσιβλήτων στην καταβολή αποζημιώσεως λόγω ναυτεργατικού ατυχήματος και χρηματικής ικανοποιήσεως ένεκα ψυχικής οδύνης, από την εκτίμηση των περιεχομένων στα ταυτάριθμα με την εκκαλούμενη απόφαση πρακτικά του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου καταθέσεων των εξετασθέντων ενόρκως στο ακροατήριο μαρτύρων, όλων των νομίμως προσκομιζομένων και επικαλουμένων εγγράφων και των 292, 295, 296/20.1.1994 και 4366/2.12.1994 ενόρκων βεβαιώσεων των δοθεισών μετά από νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση των αντιδίκων στο Ειρηνοδικείο Πειραιώς.

Από τα άρθρα 1, 2 και 3 του ν. 551/ 1915, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και έχει εφαρμογή, κατά το άρθρο 66 του κυρωθέντος με το ν. 3816/1958 Κωδ. Ιδιωτ. Ναυτ. Δικαίου και στα προερχόμενα από βίαιο συμβάν ατυχήματα στους ναυτικούς, συνάγεται ότι εργατικό ατύχημα αποτελεί και η σωματική βλάβη η έχουσα ως συνέπεια την ανικανότητα προς εργασία ή το θάνατο του εργαζομένου ναυτικού, εφόσον επήλθε από αιφνίδιο και απρόβλεπτο γεγονός. Τέτοιο θεωρείται και η προκληθείσα, εκδηλωθείσα ή επιδεινωθείσα νόσος από έκτακτη και αιφνίδια επενέργεια εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος και προς τη βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά του, λόγω της φύσεως και του είδους της εργασίας του και των συνδεομένων με αυτή δυσμενών όρων παροχής της κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτήν. Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος εμπίπτει και η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας μετά την εκδήλωση της νόσου στον εργαζόμενο, όπως και προηγουμένως υπό κανονικές συνθήκες, αν αυτή ως πρόσφορη αιτία επέφερε την επιδείνωση της υφιστάμενης ασθενείας, γιατί η εξακολούθηση της απασχολήσεως του, έστω και κανονικής, ενόψει της εξασθενήσεως των δυνάμεων του από τη νόσο, του είδους της παρασχετέας εργασίας και των συμπαρομαρτουσών περιστάσεων, δημιουργεί συνθήκες εργασίας οι οποίες, μολονότι προηγουμένως ήσαν κανονικές, προσλαμβάνουν μετά τον κλονισμό της καταστάσεως της υγείας του το χαρακτήρα των ασυνήθιστων και εξαιρετικών τοιούτων, δηλαδή του βίαιου συμβάντος. Εξάλλου, σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη που προκύπτουν από τις διατάξεις των άρθρων 288 και 662 Α.Κ., ο εργοδότης έχει υποχρέωση να ρυθμίζει τις συνθήκες εργασίας του εργαζομένου κατά τρόπο ώστε να προστατεύεται η υγεία και η ζωή του, υπό την προϋπόθεση ότι τελεί εν γνώσει της ασθενείας η οποία δεν επιτρέπει τη συνέχιση της απασχολήσεως αυτού. Εντεύθεν παρέπεται ότι σε περίπτωση κατά την οποία ο εργοδότης δεν παραβίασε την υποχρέωση του για να προνοεί υπέρ του εργαζομένου, η προκληθείσα ή εκδηλωθείσα νόσος υπό συνθήκες δυσμενείς όρους και συνθήκες παροχής της εργασίας δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων. Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, δέχθηκε ανελέγκτως τα εξής περιστατικά: Ο σύζυγος της πρώτης των αναιρεσιδουσών και πατέρας των λοιπών κατάρτισε στον Πειραιά στις 14.5.1992 σύμβαση ναυτικής εργασίας με

τον τρίτο των αναιρεσιβλήτων, νομίμως εκπροσωπούντα τη δεύτερη εξ αυτών η οποία αντιπροσώπευε στην Ελλάδα την πρώτη αναιρεσίβλητη, πλοιοκτήτρια του υπό ελληνική σημαία πλοίου «Κ.», χωρητικότητας 30.290 τόνων D.W., ναυτολογήθηκε δε στο προαναφερόμενο πλοίο κατά την ίδια ημερομηνία ως ηλεκτρολόγος και παρέσχε τις υπηρεσίες του με την ειδικότητα αυτή μέχρι την 23.10.1992, κατά την οποία απολύθηκε λόγω ασθένειας. Από του χρόνου της ναυτολογήσεώς του και μέχρι της απολύσεως του παρέσχε την εργασία του κανονικώς υπό συνθήκες που ήσαν συνήθεις για τους ναυτολογημένους μηχανικούς σε πλοία του ανωτέρω τύπου, χωρίς ποτέ να παραπονεθεί για οποιαδήποτε ενοχλήματα στον προϊστάμενο του β' μηχανικό ή στον πλοίαρχο. Ενόψει μάλιστα του ότι ήταν μανιώδης καπνιστής και έβηγε εντόνως, όταν ερωτήθηκε από το β' μηχανικό περί της αιτίας του έντονου βήχα απάντησε ότι τούτο οφείλετο σε φαρυγγίτιδα και ότι δεν είχε χρεία εξετάσεως από ιατρόν. Λόγω της ηλικίας του (45 ετών) ανέλαμβανε συνήθεις εργασίες, ενώ οι πιο βαρείες, στις οποίες περιλαμβάνετο και το λύσιμο του μοτέρ, ανετίθεντο σε νεότερα μέλη του πληρώματος, όπως στο δόκιμο μηχανικό ή τον καθαριστή. Κατά την 21.10.1992 και ενώ το πλοίο ευρίσκετο στο λιμάνι Setubal της Πορτογαλίας, δεν εμφανίσθηκε για να αναλάβει εργασία, αλλά παρέμεινε στην «καμπίνα» του. Ο πλοίαρχος, ο α' μηχανικός και ο β' μηχανικός έσπευσαν εκεί και τότε αυτός για πρώτη φορά παραπονέθηκε για ανυπόφορους πόνους στην πλάτη, ο δε πλοίαρχος εκάλεσε άκατο, η οποία τον μετέφερε στον ιατρό, που διεπίστωσε βαρείας μορφής βρογχοπνευμονία η οποία και απετέλεσε την αιτία της αποναυτολογήσεώς του. Μετά την παλιννόστηση εισήχθη στο αντικαρκινικό νοσοκομείο Πειραιά - Μεταξά, υποβλήθηκε σε γενικές εξετάσεις και ευρέθηκε ότι έπασχε από γενικευμένο καρκίνο του πνεύμονος, παρά δε τη χημειοθεραπεία στην οποία υπεβλήθη, απεβίωσε στις 16.4.1994. Ακολουθώς, το Εφετείο έκρινε ότι η νόσος του δικαιοπαρόχου των αναιρεσειουσών, η οποία γενικώς είναι δυνατόν να αποτελέσει αιτία ναυτεργατικού ατυχήματος, δεν ήταν γνωστή στον πλοίαρχο ή σε κάποιον άλλον από τους προϊσταμένους του ή στην πρώτη αναιρεσίβλητη, ώστε να θεωρηθεί ότι η εξακολούθηση της εργασίας του, όπως διεξήγετο, είχε δημιουργήσει συνθήκες εξαιρετικώς και ασυνήθως δυσμενείς για το ναυτικό και στη συνέχεια απέρριψε κατ' ουσίαν την έφεση των αναιρεσειουσών. Υπό τα δεδομένα αυτά διέλαβε πλήρεις, σαφείς και μη αντιφατικές αιτιολογίες, οι οποίες καθιστούν εφικτόν τον αναιρετικό έλεγχο περί της ορθής ή μη εφαρμογής των αναφερομένων στην αρχή της αιτιολογίας διατάξεων. Δεν υφίσταται δε αντίφαση μεταξύ της παραδοχής περί παροχής της εργασίας του κανονικώς, υπό συνθήκες συνήθεις για τους ναυτολογημένους στα τοιούτου τύπου πλοία και άνευ προβολής παραπόνου προς τους προϊσταμένους του από του χρόνου της ναυτολογήσεως μέχρι της απολύσεως του και εκείνης περί αναθέσεως των πλέον βαρειών εργασιών της αρμοδιότητάς του στο δόκιμο μηχανικό ή στον καθαριστή, αφού στην απόφαση γίνεται ρητή αναφορά ότι η ανάθεση των εργασιών αυτών ελάμβανε χωράν σε νεότερα μέλη του πληρώματος λόγω της σχετικώς προχωρημένης ηλικίας του δικαιοπαρόχου των αναιρεσειουσών. Επομένως, ο από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ. τρίτος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως περί παραβιάσεως εκ πλαγίου των ανωτέρω ουσιαστικού δικαίου διατάξεων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. (Απορρίπτει την αίτηση περί αναιρέσεως της 1152/1995 αποφάσεως του Εφετείου Πειραιώς).